ASSOCIACIÓ D'ACOLLIDA I ACCIÓ TERAPÈUTICA

Àmbit geogràfic: Autonòmic
Seu social: Barcelona
Forma jurídica: Associació

- **30 persones treballadores**
- **1 persones treballadores pertanyents a col·lectius en risc d'exclusió social**
- **7 persones voluntàries**
- **7 persones sòcies**

NOMBRE ACTUAL DE PERSONES ATESES EN ELS SERVEIS A LES PERSONES:

- 340 a serveis a persones amb drogodependències

www.aat.org.es

Breu història de l'organització

A.A.T. es va fundar el 1981 per iniciativa d'un grup de famílies afectades per la drogodependència, professionals de l'àmbit social i sanitari, i persones compromeses amb aquesta problemàtica. Sota el lideratge del Dr. Jordi Vila-Abadal i Vilaplana (metge psiquiatre), es va constituir oficialment el 16 de novembre de 1981 com a Associació d'Ajuda al Toxicòman (A.A.T.), amb un àmbit d'actuació preferent a Catalunya.

Des dels seus inicis, A.A.T. ha treballat per donar resposta a les necessitats de les persones amb addiccions i les seves famílies. El seu primer projecte va ser donar viabilitat a la primera Comunitat Terapèutica pilot de Catalunya, realitzada durant sis mesos a Vidrà (Osona) l'any 1982.

Amb el temps, l'entitat va ampliar el seu enfocament, passant de treballar exclusivament amb persones amb addiccions a treballar amb col·lectius en situació de vulnerabilitat i exclusió social. Això va motivar l'actualització dels estatuts i el canvi de nom a Associació d'Acollida i Acció Terapèutica, desenvolupant programes diversos, però amb un objectiu comú: acompanyar persones en situació d'exclusió cap a la seva inclusió social.

Missió

La nostra missió és oferir una atenció integral i transversal a les persones amb problemes d'addicció i / o risc d'exclusió social, centrant el tractament en la persona per millorar la seva qualitat de vida i afavorir la seva integració social.

Treballem amb un equip multidisciplinari de professionals, aplicant un model propi centrat en l'atenció individualitzada i integradora de les diferents dimensions de l'entorn de la persona (família, serveis), apostant per la feina en grups reduïts, incorporant la perspectiva de gènere i prioritzant una atenció i intervenció terapèutica de qualitat basada en l'Atenció Centrada en la Persona.

Descripció de l'activitat

Des de fa més de 40 anys, l'Associació d'Acollida i Acció Terapèutica ofereix tractament a persones amb problemes d'addicció i/o en risc d'exclusió social. Basem la nostra intervenció terapèutica en el mètode de l'Atenció Centrada en la Persona.

Enfoquem els casos de manera personalitzada i des d'una perspectiva integral, integradora i integrada. Tenim en compte les particularitats de cada cas i fem el possible per ajustar el tractament a les necessitats de cadascú.

Oferim una xarxa pròpia de programes de tractament residencials i ambulatoris on treballem amb grups reduïts i amb perspectiva de gènere, comptant amb centres específics per homes i per dones.

DESCRIPCIÓ DE LA INICIATIVA PROPOSADA

TÍTOL DE LA INICIATIVA: SERVEI D'ACOMPANYAMENT A LA VIDA AUTÒNOMA PER A PERSONES EN PROCÉS DE SORTIDA DE PRESÓ (SAVAP)

Breu descripció

El projecte Servei d'Acompanyament a la Vida Autònoma per a Persones en Procés de Sortida de Presó (SAVAP) és un servei especialitzat d'intervenció socioeducativa que ofereix acompanyament individualitzat, socioeducatiu i temporal a persones privades de llibertat que comencen a tenir contacte amb l'exterior per iniciar el seu procés de reinserció social.

El projecte s'inspira directament en el model del Servei d'Acompanyament a la Vida Autònoma (SAVA), adaptant els seus principis, metodologia i activitats a les necessitats específiques de persones que surten de centres penitenciaris i que presenten situacions d'exclusió extrema, sovint associades a addiccions, processos migratoris, problemàtica de salut mental, manca d'habitatge i escàs teixit social.

El servei es configura com el darrer esglaó del contínuum assistencial, facilitant la consolidació de l'autonomia personal i la inserció comunitària mitjançant un acompanyament socioeducatiu i emocional de proximitat, desenvolupat principalment a la seu social de l'entitat. A més, és un projecte que promou la coordinació (treball en xarxa) entre els equips del centre penitenciari i de tractament, activitat clau d'èxit en tot el procés.

Aportació de valor de la iniciativa

El projecte aporta valor diferencial clar i rellevant, tant per al col·lectiu beneficiari, com per la comunitat i les professionals. Aquesta aportació es construeix a partir de la combinació de continuïtat, innovació, impacte social i treball en xarxa.

Eixos de valor:

- Valor per a les persones ateses: continuïtat, dignitat i oportunitats reals a través d'un acompanyament de qualitat
- Valor metodològic: un model d'intervenció integrat i replicable
- Valor social: reducció de l'exclusió crònica i de la reincidència
- Valor ètic i de drets: una mirada humana i no estigmatitzadora

Necessitat a la que respon

Les persones privades de llibertat, internes en un centre penitenciari, tenen les necessitats bàsiques cobertes i compten amb professionals que fan un acompanyament durant el temps de compliment de condemna. Però aquest suport finalitza en el mateix moment de la fi de la condemna, quedant totalment desemparades i amb manca significativa de xarxa social. Si a això hi sumem que actualment més del 50% de la població penitenciaria son estrangers (entre els quals predominen el d'origen marroquí que representen el 35% del total de població penitenciaria), la situació s'agreuja molt més per la manca de suport familiar en el moment de la sortida, ja que en la majoria dels casos les persones referents o familiars viuen al seu país d'origen.

La situació d'irregularitat administrativa de molts d'ells encara complica més el seu futur amb la dificultat afegida de no poder regularitzar la seva situació degut als antecedents penals. Això fa que si no tenen un bon acompanyament i una bona vinculació amb la xarxa social, es veuran inevitablement abocats a viure en la marginalitat (en els millors dels casos, en cases ocupades i feines en economia submergida)

I no ens podem oblidar dels dols no elaborats dels processos migratoris viscuts sent encara molt joves i que sovint han comportat trauma i patiment. I que per suposat, necessiten d'un suport afectiu.

Aquest projecte dona resposta directa a aquesta necessitat social, alineant-se plenament amb els objectius de la convocatòria.

Principals objectius assolits

Objectius generals:

- OG1. Afavorir la reintegració social i comunitària de persones en procés de sortida de presó mitjançant un servei d'acompanyament ambulatori basat en el model SAVA.
- OG2. Consolidar l'autonomia personal i la qualitat de vida de les persones participants, prevenint recaigudes, situacions d'exclusió crònica i reincidència penal.

Objectius específics:

- Facilitar l'accés als recursos socials, sanitaris, jurídics i comunitaris.
- Reforçar les competències personals necessàries per a la vida autònoma.
- Acompanyar la incorporació progressiva a l'entorn comunitari normalitzat.

- Fomentar el sentiment de pertinença i la vinculació social positiva.
- Promoure el protagonisme de la persona en el seu procés d'inclusió.
- Donar suport socioeducatiu i emocional continuat.
- Afavorir l'estabilització habitacional.
- Impulsar processos d'activació sociolaboral adaptats.
- Prevenir recaigudes en addiccions i conductes de risc.
- Reduir el risc de reincidència mitjançant itineraris d'inclusió sostinguda

Principals resultats obtinguts

Impacte esperat

- Curt termini: Contenció del risc social immediat, continuïtat del procés iniciat a presó, millora del benestar emocional.
- Mig termini: Increment de l'autonomia funcional, vinculació estable amb la comunitat, inici o consolidació d'itineraris laborals. Millora de convivència, reducció d'estigma, enfortiment de xarxes.
- Llarg termini: Inclusió social sostinguda, regularització de la situació administrativa, reducció de la reincidència i millora global de la qualitat de vida.

Indicadors d'avaluació:

Avaluació de procés: permet valorar el grau d'implementació del projecte. Indicadors:

- Nombre de persones ateses
- Nombre de persones que signen el contracte
- Nombre de PVA elaborats
- Coordinacions realitzades amb la xarxa

Avaluació de resultats: mesura els canvis assolits en les persones participants. Indicadors:

- Grau d'autonomia personal i satisfacció
- Estabilització habitacional i administrativa
- Vinculació a recursos comunitaris
- Activació sociolaboral

Indicadors generals qualitatius i quantitatius

- Percentatge d' objectius assolits
- Avaluacions de qualitat de vida
- Enquestes de satisfacció
- Valoració qualitativa del professional referent
- Retorn a finançador: informes anuals, memòries específiques, presentació de resultats.

L'avaluació es realitza de manera periòdica i es recull en informes interns i memòries.

Abast de l'experiència

La nostra experiència a presons (des de l'any 1991) mostra que, sense un acompanyament socioeducatiu adient, els avenços assolits durant el període de privació de llibertat en el que les persones han tingut una estructura i les necessitats bàsiques cobertes, es veuen greument amenaçats, augmentant el risc de cronificació de l'exclusió, de l'addicció i reincidència delictiva.

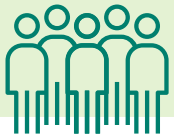
A més, actualment no hi ha un recurs específic que garanteixi la continuïtat entre presó i el procés de reinserció comunitària.

Aquest projecte dona resposta directa a aquesta necessitat social, alineant-se plenament amb els objectius de la convocatòria, ja que:

- Incideix en persones en situació d'exclusió extrema
- Promou la inclusió social real i sostenible
- Genera impacte social mesurable
- Consolida processos de canvi iniciats prèviament
- Promou la consolidació de l'abstinència, menys consum menys risc de reincidència delictiva.

Persones implicades en l'experiència:

Treballadores: 2
Membres equips directius: 7
Sòcies: 7
Ateses: 41

Principals factors clau d'èxit

L'èxit del SAVAP es fonamenta en una combinació de disseny metodològic ja aplicat, experiència acumulada, capacitat d'adaptació i orientació a l'impacte social real.

- Continuïtat del procés i del vincle professional durant la última fase de condemna i la llibertat.

- Intervenció centrada en la persona i en l'autonomia real.
- Adaptació d'un model contrastat (SAVA) a un nou context d'alt impacte.
- Flexibilitat i intensitat ajustada a cada moment del procés i a cada realitat.
- Equip professional especialitzat i amb experiència en alta complexitat.
- Treball en xarxa estructurat i continuat.
- Incorporació transversal de la perspectiva de gènere i interseccional com a part del modus operandi de l'entitat.
- Sistema d'avaluació orientat a processos i impacte real.
- Capacitat de sostenibilitat i transferibilitat del projecte.

Dificultats i reptes superats

Els principals reptes del programa son estructurals, professionals, personals i sistèmics.

- Repte actual de la discontinuïtat entre el sistema penitenciari i la comunitat amb una pèrdua del treball previ realitzat i la pèrdua del vincle professional.
- Repte de treballar amb persones amb trajectòries d'exclusió i marginació extrema i múltiple. Sent processos lents, no lineals i amb possibles retrocessos, el repte és mantenir el procés d'autonomia i acompanyament en el temps.
- Repte de combinar autonomia, guany de llibertat i supervisió sense reproduir conductes assistencialistes i/o paternalistes.
- Repte de la intensitat flexible de l'acompanyament (càrregues de treball variables, ritmes canviants, etc.
- Repte de l'accés real als drets socials, ja que podem acompanyar, orientar i facilitar processos, però no resoldre mancances del sistema (ex. habitatge).
- Repte emocional i professional degut a l'elevada càrrega emocional, situacions de crisis i processos llargs.

Elements innovadors que aporta la iniciativa

El projecte SAVAP presenta un alt grau d'innovació i valor, ja que desenvolupa un model d'acompanyament estructurat i sistematitzat adreçat a persones en procés de sortida de presó amb trajectòries d'exclusió extrema.

La seva innovació no rau en la creació d'un recurs nou, sinó en l'adaptació d'un programa existent (SAVA) a una població amb unes característiques d'alta vulnerabilitat.

Els eixos de valor i innovació són:

- Continuïtat i acompanyament real entre presó i comunitat.
- Valor i innovació metodològica adaptant el model de SAVA a l'àmbit penitenciari.
- Adaptació de la intensitat i programa centrat en el vincle.
- Prevenció estructural de reincidència i exclusió.
- Projecte escalable i replicable.

Principals factors que permeten la transferència i replicabilitat

El projecte SAVAP presenta un alt potencial de transferència i replicabilitat a altres organitzacions gràcies a un disseny metodològic clar, estructurat i basat en models contrastats del sistema de serveis socials. El programa SAVA és un programa que també existeix a altres entitats. Un primer factor clau és l'ús d'un model d'intervenció sistematitzat, basat en l'Atenció Centrada en la Persona (ACP) i en el Pla Individual de Vida Autònoma, que defineix fases, rols i eines concretes. Aquesta metodologia és transferible perquè pot ser aplicada per equips socioeducatius amb formació.

Un segon factor és la flexibilitat del model, que permet adaptar la intensitat de l'acompanyament, el nombre de persones ateses i la durada del servei segons els recursos disponibles i el context territorial, mantenint els principis bàsics del projecte.

La replicabilitat també es veu reforçada pel treball en xarxa amb recursos comunitaris normalitzats —serveis socials, salut, habitatge i ocupació— presents a qualsevol territori, evitant la dependència de dispositius específics. Finalment, el projecte incorpora sistemes de seguiment, avaluació i registre que faciliten la transmissió del model, l'aprenentatge organitzatiu i la seva implementació progressiva com a servei o experiència pilot. Aquesta estructura facilita que altres entitats puguin incorporar el projecte.